

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Stanisław
Nazwisko: Sala
Miejsce urodzenia: Osielec
Data urodzenia: 28-02-1930
Imię ojca: Stanisław
Imię matki: Ludwika
Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów	Stan zachowania	Uwagi
<p>Stanisław Sala, ps. "Schmidt" był harcerzem i uczniem 4 klasy gimnazjum. Jesienią 1946 zawiązał on zastęp harcerski o nazwie "Leśni Ludzie". Z inicjatywy profesora swojego gimnazjum w ramach tej organizacji utworzył kącik polityczny, redagujący pisma i gazetki o treści antykomunistycznej. W marcu 1947 roku zmienił nazwę organizacji na: "Podhalańska Grupa Operacyjna Podziemnego Wojska Polskiego Oddział Marszałka Józefa Piłsudskiego", a w marcu 1948 na "Wolność i Solidarność" (WiS). Grupa zmieniła swój charakter, stając się partyzantką zbrojną. Po jednej z pierwszych akcji 29.03.1948 Sala został aresztowany, ale zdołał zbiec i zaczął się ukrywać. Kolejny raz udało mu się uciec 28.04.1948, kiedy został aresztowany inny dowódca tej organizacji. Zatrzymany 04.04.1949 przez PUBP w Wadowicach jako dowódca WiS. Akt oskarżenia został sporządzony 31.01.1949 w PUBP w Wadowicach. Sala został oskarżony z art. 14 par. 2 Dekretu z 13.06.1946 w związku z art. 86 par. 2 KKWP oraz art. 259 KK; z art. 1 par. 2 i 3 Dekretu z 13.06.1946, art. 23 KK, tj. o przynależność, organizację i dowodzenie organizacją niepodległościową, udział w jej akcjach, w tym przeciwko funkcjonariuszom MO i przedstawicielom komunistycznych władz (wójt Makowa Podhalańskiego i inni) oraz posiadanie broni. Sprawa została przekazana do Wojskowego Sądu Rejonowego w Krakowie. Akta złożono 14.11.1949 w Archiwum Wydz. II WUBP w Krakowie pod dawną sygn. 4324/I. Przejestrowano 25.10.1968 do nr 1354/III.</p>	Akta o sygn. IPN Kr 07/1251 t. 1-4 (1354/III).	

Śledztwo Wojskowej Prokuratury Rejonowej w Krakowie oraz sprawa przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Krakowie. Akt oskarżenia został przesłany do WPR w Krakowie 18.03.1949, zatwierdzony przez podprokuratora WPR w Krakowie kpt. Edwarda Jaśko i przekazany do WSR w Krakowie. Rozprawa Główna odbyła się 04-05.04.1949 przed WSR w Krakowie, który orzekł w składzie: przewodniczący - kpt. Ludwik Kiełtyka oraz ławnicy - kpr. Józef Tolstyko i kpr. Józef Wyciszkiewicz. Wyrokiem z 06.04.1949 Stanisław Sali został skazany na karę śmierci. Od wyroku obrońca Sali, dr Kunarzewski, wniósł skargę rewizyjną, która postanowieniem Najwyższego Sądu Wojskowego w Warszawie z 08.06.1949 została pozostawiona bez uwzględnienia. Bierut nie skorzystał wobec niego z prawa łaski. Kara śmierci na Stanisławie Sali została wykonana 24.06.1949 w Więzieniu w Wadowicach. Dowódcą plutonu egzekucyjnego był st. sierż. Mieczysław Marcinkowski. W tomie 3 zachowany jest protokół z wykonania kary śmierci na Stanisławie Sali.

Akta o sygn. IPN Kr 110/4238 t. 1-4 (Pr 2337/48, Sr 607/50).

Akta penitencjarne Stanisława Sali, skazanego wyrokiem WSR w Krakowie na karę śmierci. Akta zawierają m.in. odpis nakazu przyjęcia, nakazu uwięzienia, postanowienia o tymczasowym aresztowaniu oraz wyroku z 06.04.1949.

Akta o sygn. IPN Kr 425/507 (29/755/507).

Charakterystyka nr 3 sporządzona w Wydziale "C" KWMO w Krakowie w 1974 roku dot. oddziału partyzanckiego "Błyskawica" działającego w latach 1945-1947 na terenie powiatu wadowickiego. Organizacja powstała na bazie struktur AK w roku 1945, dzieliła się na sztab i 3 oddziały. Jesienią 1946 utworzono kolejny pododdział pod nazwą "Orleża" pod dowództwem Tadeusza Bielskiego ps. "Bohun", który został rozbity przez UB podczas akcji 27.12.1946. Akta zawierają kwestionariusz osobowy Stanisława Sali, który występuje jako informator „Błyskawicy”, a następnie założyciel organizacji WiS, skazany na karę śmierci.

Akta o sygn. IPN Kr 074/3 t. 1-2 (3/X).

Charakterystyka nr 139 dot. niepodległościowego oddziału Stanisława Sali, ps. „Chojnicki Janusz”, „Szmidt”. Jako uczeń 4 klasy gimnazjum w Osielcu, a zarazem harcerz, zorganizował on grupę ZHP, tzw. Zastęp Zastępowych, o nazwie „Leśni Ludzie”, w której, z inspiracji nauczyciela gimnazjum, zorganizował „kącik polityczny”, którego zadaniem miało być redagowanie oraz kolportaż antykomunistycznych ulotek, gazetek i plakatów. W skład tej grupy wchodził młodzi chłopcy - harcerze i uczniowie tegoż gimnazjum. W marcu 1947 zostało zwołane pierwsze zebranie tej grupy, na którym zmieniono jej nazwę na: Podhalańska Grupa Operacyjna Podziemnego Wojska Polskiego Oddział Józefa Piłsudskiego”. Komendantem organizacji został Stanisław Sala, a jego zastępcą Adam Sasuła ps. „Czarny Leszek”. Organizacja liczyła wówczas 8 osób (przez cały okres istnienia 16). W marcu 1948 organizacja zmieniła nazwę na „Wolność i Sprawiedliwość”. Opracowano wówczas statut tej organizacji, którego najważniejszymi punktami były: nieubłagana walka z komunizmem i bolszewizmem; zmiana ustroju na prawdziwie demokratyczny; odrzucenie „opiekuna komunistycznego” w postaci ZSRR; zapoznanie młodych patriotów z bronią i zasadami walki. Dodatkowo organizacja postawiła sobie za cel odzyskanie utraconych ziem wschodnich, utrzymanie zachodnich oraz doprowadzenie do trwałego pokoju. W kwietniu 1948 Sala został aresztowany, jednak udało mu się zbiec z posterunku MO w Makowie Podhalańskim. Po ucieczce zaczął się ukrywać, jednocześnie zorganizował WiS w nowym składzie. Organizacja działała przede wszystkim na terenie powiatu myślenickiego i wadowickiego, a sporadycznie na Ziemiach Zachodnich. Najbardziej spektakularną akcją oddziału była likwidacja funkcjonariusza MO ppor. Mariana Kurdziela 21.08.1948. W marcu 1948 PUBP w Myślenicach wszczął wobec grupy Sali rozpracowanie operacyjne krypt. „Kominiarze”, w którym wykorzystano 3 informatorów o ps.: „Lew”, „Wrona” i „Poprawny”. Ponadto PUBP w Myślenicach i w Wadowicach przeprowadziły przez kilka miesięcy kilkanaście akcji pościgowych. Oddział został rozbity w grudniu 1948. Aresztowano w sumie 15 żołnierzy WiS oraz 40 współpracowników, którzy otrzymali wysokie wyroki, z karą śmierci włącznie. Akta zawierają kwestionariusz osobowy Stanisława Sali, który występuje jako dowódca i organizator drużyny harcerskiej oraz organizacji niepodległościowej, skazany wyrokiem WSR w Krakowie z 06.04.1949 na karę śmierci.

Akta o sygn. IPN Kr 074/138 (139/X).

por. także akta, sygn. IPN Ka 931/241